

040 57
1
15

101

MILITAIRE INLICHTINGENDIENST

COMPAGNIE

INFO-SCOOP 15 bereikt u later dan gepland. De voorbereidingen op de uitzending van Nederlandse eenheden naar het voormalig Joegoslavië brachten voor ons extra werkzaamheden met zich mee. Vandaar dat u nu pas nummer 15 in handen heeft. Met dit nummer naderen wij het einde van het jaar. Niet omdat ons tijdsbesef verstoord is, maar omdat de op handen zijnde verhuizing van 101 MIDCIE met zich mee brengt dat wij gedurende een tweetal weken vrijwel uitsluitend met de verhuizing bezig zijn. Zo als het zich nu laat aanzien verschijnt dit jaar nog wel nummer 16 (planning: 26 november), maar voor de volgende nummers wijken wij uit naar 1994.

Zoals u gemerkt heeft hebben wij met ingang van nummer 14 de verzendlijst laten vervallen, wat een redelijke papierbesparing oplevert.

De bijlage B van deze INFO-SCOOP gaat over onze bereikbaarheid op het nieuwe adres in Ede.

In dit nummer:

Update Joegoslavië	pagina 02
Servische gebieden	
in Kroatië	pagina 06
Op de Korrel	pagina 10
Colofon	pagina 12
Bijlage A	pagina 13
Bijlage B	pagina 14

**Transportbataljon
in Busovaca**

Zoals ieder land in oorlog heerst er in Bosnië-Hercegovina grote schaarste. Brandstof, medicijnen en voedsel zijn waardevolle zaken geworden. Doordat het groeiseizoen op het einde loopt en de oogsten binnengehaald worden, is aan voedsel nog geen groot gebrek op het platteland. Pijnlijke uitzondering hierop zijn de steden waar grote hoeveelheden vluchtelingen zich verzameld hebben. Door het werk van de UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) en de VN wordt er in deze steden noodhulp gegeven. Hulpkonvoeien met voedsel, medicijnen en andere producten rijden dagelijks hun routes door het oorlogsgebied. Deze hulpkonvoeien worden gecoördineerd door de UNHCR, maar uitgevoerd en beveiligd door eenheden van de VN in het voormalig Joegoslavië. Vaak vinden de konvoeien grote moeilijkheden op hun weg en worden soms dagenlang vastgehouden omdat de VN niet altijd instemt met de gevraagde 'tol'. Vooral de Moslim enclaves in het Oosten van Bosnië (Zepa, Srebrenica en Gorazde), en de steden Maglaj, Tesanj, Mostar, Vares en Zenica zijn noodleidende gebieden.

De Nederlandse bijdrage aan de hulpkonvoeien bestaat uit twee transportcompagnieën. Samen met een Belgische transportcompagnie vormen zij het transportbataljon met als thuishaven Busovaca. Beide Nederlandse compagnieën bestaan uit drie pelotons. Er wordt zes dagen per week gereden, door twee pelotons tegelijk. Ieder peloton rijdt twee weken achter elkaar. Hierna is er een week 'kampwacht' waarin niet wordt gereden en onderhoud aan het materieel wordt uitgevoerd.

Met grote bezorgdheid wordt vooruit gekeken naar de komende winter. De kleine voorraden die er op het moment nog zijn zullen uitgeput zijn en de tekorten in de vluchtelingencentra nog groter. Tevens kunnen de soms barre en koude omstandigheden van een Joegoslavië-

sche winter hun slachtoffers eisen. De mensen zijn ondervoed, schaars gekleed en ziektes als dysenterie en cholera beginnen zich onder de bevolking te verspreiden. Een strenge winter kan fataal zijn.

Een uitwas van de schaarste onder de burgerbevolking is een florerende zwarte markt. Benzine, petroleum en brandhout zijn gewilde produkten, zeker met het oog op de naderende winter. De enige 'partij' die nog in voldoende mate over deze produkten beschikt is de VN. Vanuit de Joegoslavische 'onderwereld' wordt dan ook met gretige ogen hiernaar gekeken. De prijzen op de zwarte markt zijn gigantisch. Steeds vaker komt het dan ook voor dat kleine criminele groeperingen zich vergrijpen aan de VN eigendommen. Met geweld worden VN-voertuigen overvallen. Soms alleen om de brandstof, soms ook wordt het hele voertuig gestolen. Maar ook bestaat de kans dat een sterk hongerende bevolking voedselkonvoien gaat overvallen en plunderen.

De vijandelijkheden van de georganiseerde strijdkrachten in Bosnië-Herzegovina tegen VNeenheden nemen eveneens toe. De laatste maanden worden regelmatig beschietingen gemeld waar VN-konvoien bij betrokken zijn. Triest hoogtepunt was wat dat betreft voor Nederland de aanval van waarschijnlijk Moslim regeringstroepen op een Nederlands-Deens hulpkonvooi. Hierbij kwam een Deense militair om het leven en werden 9 Nederlanders van de A-compagnie van het transportbataljon gewond. Geen van hen was levensgevaarlijk gewond. Normaal gesproken worden de konvoien geëscorteerd door eenheden die het moeten beschermen. Voor het Nederlands-Belgische transportbataljon wordt dit verzorgd door de Britten. De A-cie had goederen gelost in de Moslim stad Zenica en was op weg naar Metkovic in Kroatië om opnieuw te laden. Aangezien alle strijdende partijen (Bosnische Kroaten, Bosnische Serven en Moslims) met het konvooi hadden ingestemd leek een escorte niet noodzakelijk. Bovendien was de situatie ter plaatse rustig voordat het konvooi passeerde.

Naar aanleiding van de aanval op het konvooi besloot het UNHCR alle hulpkonvoien te stoppen. Eerst moet het onderzoek naar het incident worden beëindigd. Tevens moeten de strijdende partijen de garantie geven dat de VN-militairen zich veilig over de vastgestelde routes kunnen voortbewegen. Bij het Nederlandse transportbataljon in Busovaca heerst de mening dat zo snel mogelijk hun taak hervat moet worden.

Hardere opstelling VN in Bosnië-Herzegovina?

Door het toenemend aantal incidenten waarbij VN militairen gewond of zelfs gedood worden is er een discussie ontstaan over de taakinvulling van de VN in Bosnië-Herzegovina. Gebleken is dat de blauwhelmen vaak machteloos staan wanneer op hen geschoten wordt. In een speciale vergadering van de EG kwamen de twaalf lidstaten overeen dat 'desnoods met sterkere middelen' de hulpkonvoien beschermd moeten worden tegen beschietingen en plundering. Aan het blijven geven van humanitaire hulp wordt hoge prioriteit gegeven. De strijdende partijen moeten wel de veiligheid van de konvoien garanderen. Wanneer dit niet het geval is of kan zijn zal de VN de doorgang moeten afdwingen. Op 8 november wordt verder over deze kwestie gesproken door de EG. De militaire aspecten van een veranderende opstelling van de VN zullen ook nog nader bekeken moeten worden. Zeker is dat het een uitbreiding van UNPROFOR met zich mee zal brengen.

Uitbreiding Nederlandse bijdrage UNPROFOR

Dinsdag 3 november deed de Secretaris Generaal van de VN, Boutros Ghali, officieel het verzoek aan Nederland, een gevechtseenheid ter beschikking te stellen aan de VN-macht in het voormalig Joegoslavië. Hiermee ging hij in op het aanbod dat de Nederlandse regering had gedaan. Het elfde bataljon van de luchtmobiele brigade is zich inmiddels op deze taak aan het voorbereiden. Zoals het er nu naar uit ziet zullen begin volgend jaar ongeveer 1200 NL-militairen afreizen naar het voormalig Joegoslavië. Hiermee wordt de Nederlandse VN-macht in Joegoslavië bijna verdubbeld. Het precieze inzet gebied is nog steeds niet duidelijk. In eerste instantie lag de optie inzet in de zogenaamde 'safe-havens', met name Srebrenica of Zepa het meest voor de hand. Maar ook andere opties, bijvoorbeeld gebiedsbeveiliging ten behoeve van de hulpkonvoien in Centraal-Bosnië moet niet worden uitgesloten.

Conferentie

In de vorige info-scoop werd aangekondigd dat er aan VN zijde een plan was gerezen voor een breed opgezette Balkan conferentie. Hierbij bleef het ook, een uitwerking zal er niet komen. Te veel partijen die betrokken zijn in de conflicten op de Balkan zagen hier geen heil in. Wel wordt er gesproken over een andere conferentie, met een andere invulling. Hierbij zal dan toch meer gedetailleerd gekeken worden naar de verschillende probleemgebieden in het voormalig Joegoslavië. Dit in tegenstelling tot de eerder genoemde Balkan conferentie die een globale aanpak voorstond.

Sarajevo

In Sarajevo gaan de geruchten als zou er een coup tegen de regering van Izetbegovic zijn verijdeld. Dit wordt in diplomatieke kringen ontkend. De geruchtenstroom betreffende een coup, of poging tot een staatsgreep, is ontstaan door het optreden van regeringsgetrouwe strijdkrachten in en rond de hoofdstad tegen een tweetal legereenheden. De commandanten en een deel van de tot deze eenheden behorende militairen hebben zich schuldig gemaakt aan een reeks van criminele activiteiten. Het gaat hierbij om diefstal en afpersing van voornamelijk buitenlandse journalisten, hulpverleners en EG/VN personeel. Deze praktijken namen recentelijk onaanvaardbare vormen aan en dwongen president Izetbegovic tot optreden. Er is bekendgemaakt dat de C van eem van deze eenheden, M. Topalovic, na zijn overgave en arrestatie een 'ontsnappingspoging' zou hebben ondernomen waarbij hij is doodgeschoten.

Door de ongeregeldeheden in eigen huis stonden de Moslims tijdelijk zwakker. De Bosnische Serven maakten hiervan gebruik door de beschietingen op de Moslim stellingen in en rond Sarajevo te verhevigen.

In Sarajevo bevinden zich nog rond de duizend Bosnisch Servische burgers. De Moslims stonden niet toe dat zij de stad zouden verlaten. Deze weigering had te maken met de 'ontvoering' van enkele Moslim lijfwachten door de Serven. Niet ondenkbaar is echter ook dat de Moslims het wel een veilig idee vinden dat zich

nog Bosnisch Servisch burgers in de stad bevinden. Dit kan de Bosnische Serven weerhouden een massaal offensief in te zetten om de stad in te nemen. Dat de Bosnische Serven Sarajevo graag aan hun gebied willen toegeven blijkt ook uit het laatste politieke voorstel van de leider van de Bosnische Serven, Karadzic. Hij stelde voor aan de Moslims een ruil voor. De Moslims zouden Sarajevo moeten opgeven. In ruil hiervoor zouden zij dan 5 % van het door de Bosnische Serven bezette gebied krijgen.

Bihac

De 'president' van de autonome provincie West-Bosnië (Bihac-enclave) is actief aan het onderhandelen met de verschillende partijen in het voormalig Joegoslavië. Nu gebleken is dat de regeringsgetrouwe troepen van Izetbegovic niet in staat zijn geweest het gewapende verzet van Abdic te breken gaat hij zijn eigen koers varen. Izetbegovic blijft halsstarrig vasthouden aan de eisen die hij heeft gesteld bij het Vance/Stoltenberg plan: meer gebied en een uitgang naar de Adriatische zee. Deze eisen werden niet ingewilligd en de vredesonderhandelingen liggen nagenoeg stil. Abdic trekt zich daar niets van aan. Hij stelt dan ook geen grote eisen aan de overleg-partners. Het enige dat hij vraagt is een staakt-het-vuren. Aan de ene kant kunnen de bevoorradingsroutes zo openblijven. Aan de andere kant kan hij zich dan militair concentreren op de vijandelijke Moslim troepen van Izetbegovic.

Karadzic, leider van de Bosnische Serven en Milosevic, president van de republiek Servië, hebben inmiddels toezeggingen gedaan zich niet in de strijd te zullen mengen. Met de Bosnische Kroaten kwam Abdic in principe verdergaande militaire samenwerking overeen. Het zou hier zelfs gaan over een onderbevelstelling van zijn troepen bij het HVO, de strijdmacht van de Bosnische Kroaten.

Militaire situatie

Militair gezien blijft het onoverzichtelijk in geheel Bosnië-Herzegovina. Met name de Serven houden zich de laatste weken rustiger,

en dan met name in politieke kringen. Hierin moet de invloed van de president van Servië, Milosevic, niet onderschat worden. Hij wil een opheffing van het handelsembargo tegen zijn land. Het militaire optreden van de Serven in Bosnië-Herzegovina en ook in de Krajina verhindert dit. In het veld valt het nog tegen met de vredelievendheid van de Serven. Met name de Moslim steden Tسانj en Maglaj melden nog regelmatig beschietingen van Bosnische Serven.

In midden Bosnië blijven de Kroaten en Moslims elkaar bestrijden. Wederzijds beschuldigen de partijen elkaar van het ombrengen van onschuldige burgers.

De Kroatische stad Vares is door Moslim strijdkrachten aangevallen en veroverd. Het genadeloze optreden van de Moslims onder de voornamelijk Bosnisch Kroatische bevolking hier was, volgens de officiële versie, een vergelding. De Kroaten hadden namelijk de week er voor een bloedbad aangericht onder de Moslims in het dorpje Stupni Do, niet ver ten zuiden van Vares. Het strategische belang van Vares is voor de Moslims echter ook groot. Het is een verbinding tussen het noordelijke en centrale, door Moslims bezette deel, van Bosnië-Herzegovina. De Moslims hadden in de slag om Vares opvallend veel en modern materiaal. Hoe zij hierover kunnen beschikken is onduidelijk. Volgens de Moslims gaat het om oorlogs-buit.

Ook de Bosnische Serven bevinden zich in het zuid-oosten niet ver van de stad Vares. Vooral nog is geen sprake van grote inmenging van deze partij in de strijd om de stad. Wel hebben zij de vluchtende bevolking uit Vares opgevangen. Het gaat hierbij om ongeveer 15.000 mensen.

Alhoewel in de stad Mostar de felheid van de strijd enigszins is afgenomen blijft de situatie in de stad een van een gespannen rust. Door de strijd en de vernielingen hierdoor aan de wegen en bruggen is het voor de VN-eenheden onmogelijk de zogenaamde 'Mostar'-route te nemen. Deze route is de kortste weg van het opslag depot in Metkovic (Kroatië) naar bijvoorbeeld Busovaca in centraal Bosnië.

In het oosten van Bosnië-Herzegovina heeft de Moslim enclave Gorazde de zwaarste artillerie aanval sinds tijden ondergaan. Waarom de Bosnische Serven deze aanval hebben uitgevoerd is onduidelijk. Gorazde is een 'safe-haven' en van een inname van de stad kan geen sprake zijn. Dit zou politiek gezien een grote vergissing zijn van de Bosnische Serven.

Zoals reeds is gemeld heeft ook Sarajevo een grotere Bosnisch Servische inspanning te verduren gekregen. Ze maakten hierbij gebruik van de geringere alertheid van de Moslims door de interne problemen.

SERVISCHE GEBIEDEN IN KROATIË

Vdg G. Schurber

Inleiding

De oorlog tussen Kroatië en het voormalig Joegoslavische Leger (JNA) eindigde officieel in januari 1992. Rond die tijd hadden het JNA, lokale Serven en Serven uit de republiek Servië ongeveer ontaardde van het Kroatische territorium bezet. Om een wapenstilstand te garanderen werd door de VN de UNPROFOR (UN Protection Force) in dit gebied gelegerd. Hiermee werden de door de Serven veroverde gebieden in Kroatië indirect beschermd. Ze bleven onder Servisch bewind. De zelf uitgeroepen Republiek van de Servische Krajina (RSK) bezit een groot leger, het *Vojska Srpske Krajine* (VSK) en een politiemacht. Tevens zijn verscheidene ongeregelde Servische groepen uit Bosnië-Herzegovina en Servië in de Krajina aanwezig. Ondanks de aanwezigheid van UNPROFOR vinden er dagelijks confrontaties plaats tussen het VSK en het Kroatische leger (HV). Vooral de kuststreek van Dalmatië is een onrustig gebied. Denk hierbij aan de gevechten rond de Maslenica brug en het Zemuk vliegveld.

Ontstaan Servische oppositie in Kroatië

De oppositie vanuit de Servische gebieden in Kroatië tegen het centraal bewind kwam in een stroomversnelling nadat in mei 1990 het eerste vrij gekozen parlement in Kroatië zitting nam. Alhoewel de Serven niet daadwerkelijk bedreigd werden, zorgde het ontslag van vele etnische Serven op belangrijke functies voor beroering. Dit werd nog eens aangewakkerd door de propaganda vanuit de republiek Servië. Kroatië zou volgens deze propaganda nu geleid worden door *Ustashas* (fascisten) en de etnische Serven zouden niet meer veilig zijn in hun eigen land. Ook de uitlatingen van president Franjo Tudjman werkten niet geruststellend.

Meerdere malen verwees hij in zijn toespraken naar de tweede wereldoorlog en toonde waardering voor de toen opgerichte Kroatische staat. Het feit dat toen grote aantallen Kroatische Serven werden vermoord door de fascistische Kroatische Ustacha beweging werd door hem hiermee even 'vergeten'.

De eerste stap richting onafhankelijkheid was de oprichting van de 'Gemeenschap van steden in Noord-Dalmatië en Lika' in Knin. Een van de vele aanwijzingen dat lokale Serven openlijk de centrale regering in Zagreb uitdaagden was de demonstratie van ongeveer 120.000 mensen in Srb (provincie Lika) op 25 juli 1990. Een andere belangrijke gebeurtenis was het ontslag van de etnisch Serviër, Milan Martić, als politie chef in augustus 1990. Hierna begon hij wapens uit politie opslagplaatsen uit te delen onder de lokale Servische vrijwilligers. Deze groep werd bekend onder de naam *Marticevci* (Martić' mannen) en later onder de naam *Knindje* (mannen uit Knin). In dezelfde maand bemoeide ook het JNA zich voor het eerst met de ongeregeldeheden. Zij kozen openlijk de kant van de Kroatische Serven.

Op 19 augustus vond er een referendum plaats onder de Kroatische Serven. Hierbij koos de meerderheid voor aansluiting bij Servië wanneer de Joegoslavische federatie ophield te bestaan. Wanneer Joegoslavië als federatie zou blijven bestaan zou gekozen worden voor 'culturele autonomie'. Hierna begon ook de rebellie toe te nemen in de provincie Gline.

Escalatie van de strijd

Tegen het einde van 1990 was er een openlijke opstand aan de gang van de lokale Serven tegen de Kroatische regering in Zagreb. De regering Tudjman keek passief toe en probeerde met behulp van de plaatselijke politie orde op zaken te stellen. Aan de andere kant bewapenden de lokale Serven zich, met behulp van de grote hoeveelheid materieel van het JNA, die dit soms openlijk toestond. Ook in de andere gebieden waar de Serven de meerderheid vormden namen aanslagen tegen Kroatische politie-stations en huizen toe.

Op 21 december werd de 'Autonome Regio Krajina' als eenheid vastgesteld in Knin. Een week later stopten de lokale Serven met het

betalen van belasting aan de regering in Zagreb. Op 26 februari 1991 werd de 'Servische Autonome Regio van Slavonië, Baranja en West Srem' geformeerd in Osijek. Twee dagen later werd een resolutie aangenomen in Knin om de Krajina af te scheiden van Kroatië.

Pas in maart 1991 trad de Minister van Buitenlandse Zaken van Kroatië met sterkere middelen op tegen de opstandige Serven. Toen was het al te laat. In mei 1991 bepaalde de federale republiek Joegoslavië, of wat daar nog van over was, dat het federale leger (JNA) in de gebieden met een Servische meerderheid ingezet moest worden. Dit was onder het mom van het voorkomen van etnische confrontaties. Het effect was dat de opstandige lokale Servische bevolking zich beschermd voelde door het JNA en nog brutaler werd in hun verzet tegen de centrale regering. Op 21 mei 1991 verklaarden de Krajina Serven zich definitief onafhankelijk van Kroatië.

Opbouw van het Kroatisch Servische Leger (VSK)

In het voorjaar van 1991 werden vele hoge officieren, inclusief gepensioneerde generaals van het JNA, in het geheim naar de Servische Krajina gestuurd om paramilitaire eenheden te organiseren. Het ging hier om de volgende milities:

De 6de Lika Divisie

Deze 'divisie' is opgericht in het voorjaar van 1991. Het dankt zijn naam aan een eenheid, door Tito's strijdkracht georganiseerd, uit de tweede wereldoorlog. Dit was niet zo'n gelukkige keus. De Krajina Serven voelden zich meer verbonden met de monarchistische Chetniks uit die tijd dan de 'communistische' partizanen. De divisie trok dan ook slechts enkele vrijwilligers in tegenstelling tot de verwachte 2 tot 3 duizend.

Liga van Communisten-Beweging voor Joegoslavië

De liga van Communisten werd geleid door het JNA, en formeel opgericht in november 1990. Bij deze oprichting waren militairen kopstukken zoals Dusan Pekic, Mica Cusic, Danilo Zezelj en Vlada Banjanin betrokken. Het stond voor het behoud van het socialisme en de Joegoslavische federatie. De liga was het voornaamste

'gereedschap' van de legertop en van Tito's partizanen om de politieke invloed te bewaren.

Vukovi sa Vucjaka (Wolven uit wolvenstad)

Deze militie is in juni 1991 opgericht. De meeste rekruten kwamen uit de regio Banja Luka. Een eenheid van 65 man was indertijd naar West-Slavonië gestuurd om te vechten tegen de Kroaten. Zowel de JNA, Servische politieke leiders en de Liga van Communisten probeerden deze militie tegen te werken.

Dragan militie

De organisatie van de ongeregelde troepen in en rond Kordun en Banja was in handen van Dragan Vasiljovic, "Kapitein Dragan". Hij was een Servische emigrant uit Australië met een crimineel verleden. Hij was erg populair onder de plaatselijke bevolking en vormde goed georganiseerde eenheden. In het voorjaar van 1991 hield hij kwartier op ongeveer 100 kilometer ten zuiden van Zagreb. (Sector Noord)

Naast de milities die vanuit de lokale bevolking werden georganiseerd, infiltrerden ook de Servische politieke partijen in de Krajina met militaire eenheden. Deze eenheden bestonden uit vrijwilligers en werden door de Kroaten en een groot deel van de internationale pers 'Chetniks' genoemd. Vanuit Servië werden deze eenheden omschreven als 'territoriale' of 'vrijwilligers'. De belangrijkste groepen waren:

De Servische Garde (SG)

De SG werd opgericht in juni 1990 door verschillende Servische partijen. Na verloop van tijd was de Servische Vernieuwings Partij van Vuk Draskovic de voornaamste patroon van de SG. De 1500 man sterke eenheid bestond voornamelijk uit Vojvodina Serven en opereerde vooral in het gebied rond Gospic (Lika). De groep was slecht bewapend en getraind. In de praktijk werd de SG geleid vanuit het JNA. (Joegoslavische Nationale Leger).

De Servische Chetnik Beweging (SCP)

Deze beweging is opgericht door de Servische Radicale Partij in de republiek Servië. Leider van deze partij was (en is) Vojoslav Seselj. Seselj is een voormalig communist en dissident, en een van de meest extremistische Servische nationale leiders.

Dusan Silni (Dusan de Machtige) en Beli Orlovi (Witte Adelaars)

Zowel Dusan Silni en Beli Orlovi komen voort uit de SNO (Servische Volks Partij voor Ver-

nieuwing). De organisator achter deze groepen was Dragoslav Bokan. De feitelijke bevelvoering van beide militante takken van de SNO was echter in handen van het Servische Ministerie voor Binnenlandse Zaken in Vojvodina. Dusan Silni was waarschijnlijk betrokken bij de moord van twaalf Kroatische politiemensen in Borovo Selo (bij Vukovar).

De Servische Vrijwillige Garde (SDG)

Oppericht mede door toedoen van gen. Pekic was deze groep effectief de gewapende afdeling van de Liga van Communisten-Beweging voor Joegoslavië. Pekic stond op goede voet met Seselj. De SDG trok door deze vriendschap en de relatie tot de Liga grootte groepen vrijwilligers uit deze twee partijen naar zich toe. De oprichting van de SDG hing samen met de oprichting van de Servische Garde (SG) en moet gezien worden als een meer nationalistische tegenhanger. De leider van de SDG (hoofdkwartier in Erdut, Oost-Slavonië was Zeljko Raznjatovic, beter bekend onder de naam Arkan. Deze had een imposant crimineel verleden en was de voornaamste verdachte van Interpol in verband met moorden op gemigreerde Kroaten in opdracht van de Joegoslavische Geheime Politie. Het ledental van de SDG was groot, ongeveer 40.000, echter met slechts 1.500-5.000 actieve leden.

Oorlog in Kroatië

In juli 1991 was de Kroatisch Servische paramilitaire troepenmacht ongeveer 12.000 man sterk. Zij werden financieel gesteund door de Servische regering en president Milosevic was de grote inspirator van de Servische opstand in Kroatië.

Het JNA (nog steeds op de hand van Servië) had elementen van drie legerkorpsen gelegerd in het grensgebied tussen Bosnië-Herzegovina en Kroatië. In totaal bestonden deze troepen uit ongeveer 70.000 man. Tevens werden medio 1991 vier infanteriebrigades met ongeveer 10.000 man naar het grensgebied van Oost-Slavonië en Baranja gedelegeerd. Oost-Slavonië had een Kroatisch Servische meerderheid, de Baranja een Kroatische meerderheid. Verder waren er nog een kleine 1000 man aan niet reguliere troepen en 30.000 man klaar om zich te mobiliseren. De 'Oorlogs Rivier Flotielje' op de rivieren de Donau, Sava en Drava, waren aangewezen voor het leveren van vuursteun en het transporteren van zowel man-

schappen als materiaal. Tijdens de oorlog in Kroatië zette het JNA ook eenheden van het Banja Luka, Tuzla en Novi Sad korps in. Tevens werden gewapende en gemechaniseerde reserve van het opperbevel bij de strijd betrokken. Kortom, het JNA was met een grote troepenmacht aanwezig in het gebied tussen Bosnië-Herzegovina en Kroatië waar een Servische meerderheid woonde.

Door haar aanwezigheid stond het JNA toe dat de opstandige lokale Servische bevolking grote delen van Kroatië kon veroveren. Het was voorzichtig in haar eigen optreden. De grootscheepse aanval op Vukovar in Oost-Slavonië is hierop een uitzondering. Later in 1991 nam de actieve deelname van het JNA toe. Er werd gekozen voor eenvoudige doelen; Kroatische dorpen midden in een door Kroatische Serven gedomineerd gebied. In september werd er gevochten langs een front van ongeveer 1000 km lengte. De grootste veldslagen werden geleverd rond Osijek, Vukovar, Sisak en Karlovac. Raznjatovic (Arkan), de leider van de SDG, toonde zich een succesvol krijgsheer en instructeur. Hij verzamelde keurtroepen om zich heen welke een belangrijke rol speelden bij de aanval op Vukovar.

Officieel werden op 10 oktober de verschillende militante eenheden van politieke partijen, lokale verzetsbewegingen en de 'territoriale verdedigingsstrijdmacht' onder bevel gesteld van het JNA. Hiermee werd de strijd in Kroatië definitief een confrontatie tussen het federale leger (JNA) en de Kroatische strijdmacht.

De gevechten in Kroatië eindigden op 3 januari 1992 met het tekenen van een staakt-het-vuren in Sarajevo. De drie autonome Servische regio's verenigden zich bij deze gelegenheid onder de naam 'Republiek van Servische Krajina' (RSK) met als hoofdstad Knin. De twee koppige adelaar werd het wapen en Goran Hadzic de gekozen president van de 'republiek'. Dit leidde tot een bitter en nog steeds voortdurend conflict tussen Hadzic en Babic. Babic had een grote rol gespeeld in de rebelli van de Serven en was de leider van de gemeenschap rond Knin. De verkiezing van Hadzic tot president van de RSK, waar Knin een belangrijke deel van uitmaakt, was voor Babic een enorme teleurstelling. Babic was dan ook niet zondermeer bereid zijn verworven macht af te staan. Hij vormde een privé-legertje geformeerd rond de aan zijn zijde strijdende 'Petar Mrkonjic' regiment. Als gevolg hiervan waren er nog steeds verscheidene militaire confrontaties tussen Hadzic en Babic waarin meerdere mensen gewond raakten.

UNPROFOR

Met de resolutie 721 van de veiligheidsraad van de VN op 21 februari 1992 werd UNPROFOR ingesteld. Twaalf bataljons en 14.000 VN'ers werden geplaatst langs de confrontatielijn tussen de Serven in Kroatië en de Kroaten. Drie beschermde gebieden (UNPA's) werden ingericht in Oost-Slavonië, West-Slavonië en de Krajina. De UNPROFOR eenheden werden ingedeeld in 4 sectoren; Sector Oost (Erdut), sector West (Darugar), sector Zuid (Topusko) en sector Noord (Knin). Alle Servische eenheden die in de UNPA's geen hoofdkwartier hadden trokken zich hieruit terug. De eenheden die hier wel een hoofdkwartier hadden zouden moeten worden ontwapend en gedemilitariseerd. Alle zware wapens zouden onder VN beheer komen en alle ongeregelde troepen werden verplicht de UNPA's te verlaten. Met de komst van UNPROFOR trokken alle JNA eenheden zich langzamerhand terug uit Kroatië. Echter ook veel eenheden werden 'omgebouwd' tot lokale politie eenheden en ook niet alle zware wapens werden afgestaan. Het ombouwen van de eenheden betekende eenvoudigweg het blauw verven (de kleur van de politie) van het materieel.

Operatie Maslenica

De Kroaten ondernamen beperkte offensieve acties teneinde de sleutelposities in het zuiden terug te veroveren op de Serven. Het ging hierbij om de Maslenica brug, het vliegveld bij Zemek en de Peruca dam. De actie begon op 22 januari 1993 maar eindigde al vier dagen later zonder dat ze hun militaire doelen hadden bereikt. Beide partijen meldden grote verliezen, 60 man aan Kroatische kant en 200 aan Servische kant en een veelvoud aan gewonden. Wat de Kroatische aanval wel aan het licht bracht was de chaotische organisatie aan Servische kant. Als gevolg hiervan riep Hadzic de hulp in van de Servische president Milosevic voor een betrouwbare generaal, wapens en uitrusting. Hieraan werd gedeeltelijk voldaan. Ongeveer 4000 vrijwilligers, voornamelijk volgers van Arkan, Dragan en Seselj (alle drie radicalen) kwamen naar de Krajina. Hun taak was opleidingen te verzorgen en de sabotage tegen Kroatische doelen te stroomlijnen.

Tevens ging er een golf van ontslagen door de hogere gelederen van de Krajina regering. Onkunde en verraad werd hun aangerekend. Zowel de 'president' van de regio Knin, Babic, als de leider van de Servische strijdmacht in Kroatië (VSK), Novakovic, verklaarden de vermaarde Arkan 'persona non grata'. Zijn inmenging in politieke en militaire overheden werd niet op prijs gesteld.

Momenteel is de situatie in de Krajina een van een gevaarlijke chaos. De moraal is laag. De lokale autoriteiten doen er alles aan om alle gezonde mannen te mobiliseren voor het leger. Er is een groot gebrek aan mankracht. De lokale Serven zijn nog steeds bang voor een groot Kroatisch offensief. Om de situatie nog moeilijker te maken zijn er nog dagelijks confrontaties tussen de Serven onderling, tussen aanhangers van Hadzic en Babic.

In een volgende info-scoop zal verder ingegaan worden op de militaire samenstelling van de VSK, de strijdmacht van de Kroatische Serven.

Op de korrel: ZSU-23-4

sgt R. Jacobs

Uitermate gevaarlijk voor vliegtuigen is dit gemotoriseerde 4-loops luchtdoelkanon; de ZSU-23-4. De eerste keer dat het wapen operationeel werd ingezet was tijdens de Arabisch-Israëlische oorlog in 1973. Voor wat betreft het vliegend materieel kwam circa 30% van de verliezen aan Israëlische zijde op naam van de ZSU-23-4. Op zichzelf is dit wapen nog geen onoverkomelijk probleem maar in samenwerking met de SA-6 Gainful is hij zeer effectief.

Naast de voormalige Warschaupact landen (waar hij bekend is onder de naam 'Shilka') en bijvoorbeeld Afghanistan, Iran, Irak, Noord Korea wordt dit wapensysteem ook gebruikt in actuele crisisgebieden zoals Angola en Somalië.

Ontwikkeling

De eerste keer dat de ZSU-23-4 in het openbaar waargenomen was tijdens de parade in Moskou op 7 november 1965. Het is de opvolger van het 57 mm dubbelloops ZSU-57-2 luchtdoelkanon (in gebruik in het voormalig Joegoslavië) dat een aantal tekortkomingen had: de lage vuursnelheid en het ontbreken van radar en een vuurleidingssysteem.

Het chassis is gebaseerd op dat van de lichte amfibische tank PT-76 en is bijna identiek aan dat van het eerder genoemde SA-6 Gainful luchtdoelraketsysteem. Bovenop het chassis kwam een nieuw ontwikkelde toren met 4 watergekoelde AZP-23 snelvuurkanonnen. Deze waren op dat moment al in ontwikkeling voor het getrokken dubbelloops luchtdoelkanon, de ZU-23. De productie startte in 1965 en in 1966 werden de eerste eenheden ermee uitgerust. Naast de voormalige Sovjetunie (productiestop in 1983) is de ZSU-23-4 ook in licentie door het voormalige Tsjecho-Slowakije geproduceerd.

Normaal bestaat een pantserdivisie uit 16 ZSU's die in paren opereren waarbij ze een onderlinge afstand houden van circa 200 meter. Tegenwoordig werkt de ZSU-23-4 in plaats van met de SA-6 Gainful samen met het

nieuwe 30 mm 2S6 luchtdoelkanon/raketsysteem

Beschrijving

De geheel gelaste stalen romp is verdeeld in 3 compartimenten: 1 voor de motor (6 cilinder diesel), 1 voor de vuurleiding en 1 voor de bestuurder. De bestuurder zit linksvoor in het voertuig en beschikt over een luik dat voor hem is geplaatst en naar boven openklapt. Wanneer het luik is gesloten, blijft het zicht naar voren gewaarborgd door een BM-130 periscoop. Hiervoor in de plaats kan ook een infra-rood TVN-2 periscoop geplaatst worden voor het rijden in het donker. Verder is er nog aan beide zijden van de bestuurder zichtapparatuur geplaatst.

De andere 3 bemanningsleden; de commandant, de radarbedienaar/schutter en de richter zitten allemaal in de grote vierkante toren. De kanonnen en munitie zijn in het voorste gedeelte geplaatst en zijn gescheiden van de bemanning door een gasdicht en gepantserd schot. Deze munitieruimte is vanaf het dak van de toren te bereiken via 2 grote luiken.

De commandant zit links in de toren en heeft een eigen koepel die 360° kan draaien. Ook beschikt hij over 3 periscopen (de middelste is te vervangen door een infra-rood periscoop met een bereik van ca 200 m) en een infra-rood zoeklicht. Naast de koepel van de commandant zit nog een groot luik waarvoor 2 BM-190 periscopen zijn gemonteerd.

Het loopwerk is een Christie loopwerk met 6 loopwielen en achteraandrijving (CR 6 AA), de eerste en laatste loopwielen zijn voorzien van hydraulische schokbrekers.

Standaard zijn de voertuigen uitgerust met een luchtfiltersysteem, een overdruk NBC-systeem, infrarood schijnwerpers en een voertuig navigatiesysteem waarmee zowel de bestuurder als de commandant op ieder moment de exacte positie kan bepalen.

De hoofdbewapening bestaat uit vier 23 mm snelvuurkanonnen. Deze werken met gasaftap en hebben een verticaal bewegend afsluiterblok. De maximale vuursnelheid bedraagt 800 - 1000 schoten per loop per min. Maar in de praktijk bedraagt de vuursnelheid ca 200 sch. per loop per min. en worden maar 1 of 2 van de 4 beschikbare kanonnen tegelijkertijd gebruikt. Normaal worden dan salvo's van 5, 10 of max 50 schoten per loop gelost. De

lopen zijn watergekoeld en zijn voorzien van mondingsvlamdempers. Het maximale effectieve bereik tegen luchtdoelen bedraagt 2500 m en tegen gronddoelen 2000 m. Er kunnen 2 typen munitie verschoten worden:

API-T - (pantserdoorborend vermogen van 25 en 19 mm pantser op een afstand van respectievelijk 500 en 1000 m) en HEI-T granaten. Naast de eigen voorraad van 2000 patronen in 40 banden van 50 stuks, rijden er achter de ZSU's vrachtwagens mee die voor iedere ZSU nog eens 3000 patronen hebben.

De doelopsporings- en vuurleidingsradar GUN-DISH is op de achterkant van de toren geplaatst en de antenne met een diameter van 1 m is onafhankelijk van de toren 360° draaibaar. Deze antenne kan overigens tijdens transport door de lucht neergeklapt worden. De radar zorgt voor het opsporen, het automatisch volgen en het bepalen van de afstand en de hoek van het doel. Het maximale bereik bedraagt circa 20 km en optische zichtapparaatuur zorgt er bovendien voor dat het wapensysteem ook inzetbaar is in een ECM-omgeving.

Hoewel de ZSU-23-4 al rijdend kan vuren neemt de nauwkeurigheid wel af. Daarnaast heeft het systeem veel moeite met doelen beneden de 200 m door interferentie vanaf de grond.

Een typisch gevecht zou als volgt plaats kunnen vinden:

De radarbedienaar cq schutter en de richter observeren eerst zelf het doel wanneer de radar op dat moment bezig is met een andere sector. Wanneer het nodig mocht zijn is het ook mogelijk dat data wordt gebruikt van andere bronnen en volgradars dan de eigen. Zodra het doel bevestigd is als zijnde vijandig gaat de radar het volgen en worden gegevens naar de computer gestuurd voor het bepalen van de hoek. De computer geeft advies tot vuren aan de commandant of de schutter wanneer het doel binnen het effectieve bereik van de wapens is. Vanaf het opsporen van het doel tot het moment van vuren neemt circa 20 tot 30 seconden in beslag.

De ZSU-23-4 is 50% nauwkeuriger dan het Amerikaanse Vulcan luchtdoel(snelvuur-)kanon en een 66% groter effectief bereik.

Varianten

Er zijn minstens 9 verschillende versies bekend die over het algemeen alleen verschillen in

bergingsruimte, uitrusting of ventilatie-openingen. Op een geven moment zijn aan beide zijden van de toren grote munitiebakken aangebracht die ook op de laatste variant, de ZSU-23-4M, zijn terug te vinden. De ZSU-23-4M heeft ook 3 in plaats van 2 luiken aan de zijkant van de romp, een gepantserde plaat voor de kanonnen, een digitale computer en een verbeterde GUN DISH radar. Deze is nu in de 'search mode' onafhankelijk te gebruiken. Bij de oude versies was het namelijk zo dat de 4 lopen via het zogenaamde master-slave principe met het radarsysteem mee bewogen. Er bestaat ook een getrokken versie: de ZU-23. Dit is een dubbelloops 23 mm luchtdoelkanon.

Technische gegevens

Bemanning	45
Gewicht (gevechtssklaar)	20.500 kg
Lengte	6.54 m
Breedte	2.95 m
Hoogte (met radar)	3.8 m
(zonder radar)	2.6 m
Bereik (voertuig)	450 km
Snelheid (op de weg)	50 km/h
Klimvermogen	30 %
Overschrijdingsvermogen	2.3 m
Bepantsering	9 tot 15 mm

COLOFON

INFO-SCOOP

Is een tweewekelijkse uitgave
van

101 MIDCie
Van Haftenkazerne
MPC 12 B
Postbus 9020
7300 EB Apeldoorn

Telefoon:

ptt 055 - 574041
mdtn 573 - 4042
fax 573 - 4048

Redactie:

maj L. Hakvoort
kap R.C. de Jong

Vormgeving:

101 MIDCie

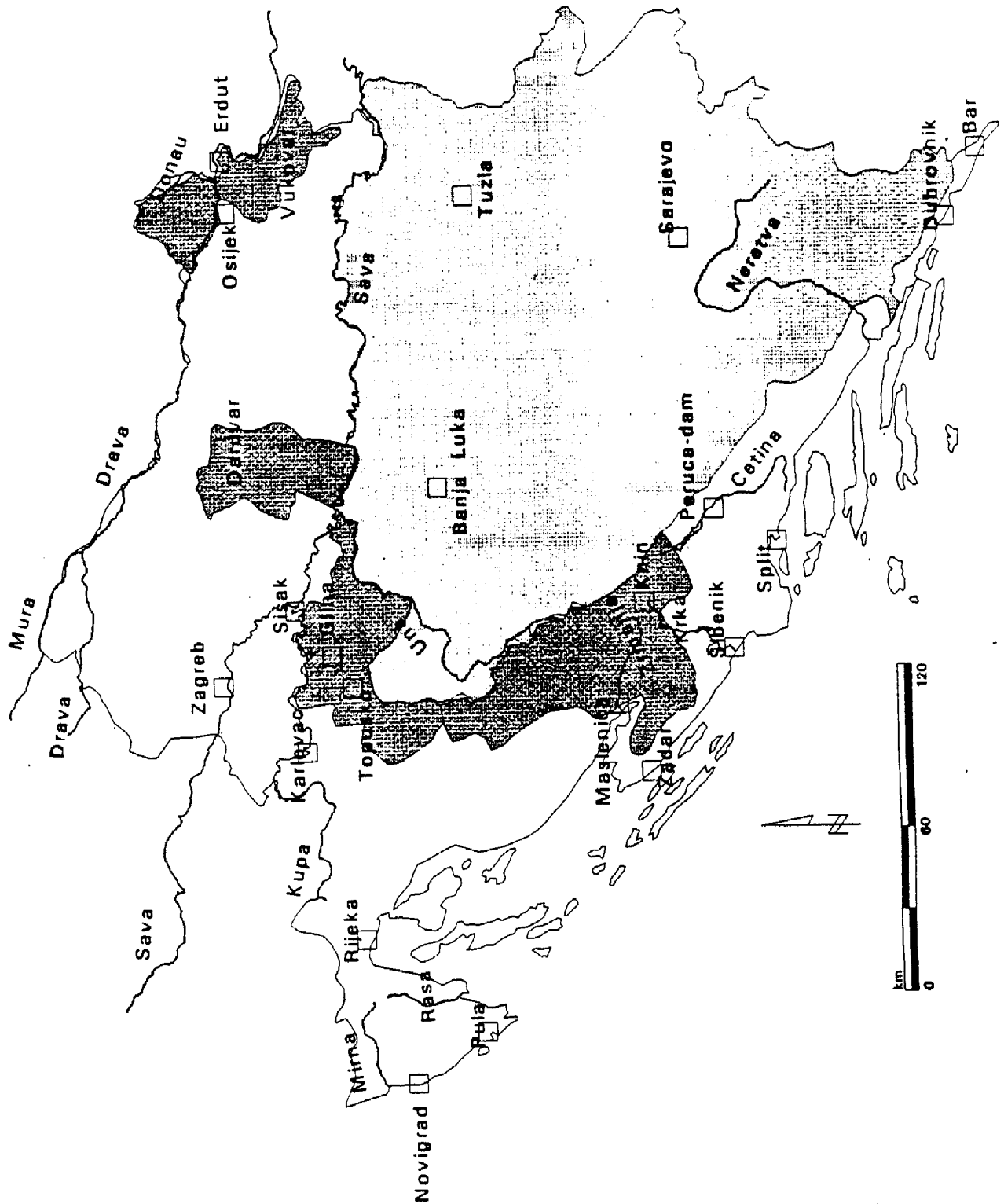
INFO-SCOOP wordt verzonden aan de secties 2 van bataljons en brigades alsmede al die onderdelen van de Koninklijke Landmacht welke functioneel belang hebben bij actuele informatie.

Zij die INFO-SCOOP nog niet ontvangen maar dit wel wensen kunnen hierover contact opnemen met 101 MIDCie op bovenstaand telefoonnummer onder opgaaf van redenen waarom zij INFO-SCOOP wensen te ontvangen.

VERZENDLIJST:

MIDIS - 001

Kroatië en Bosnië-Herzegovina

49 A25 ✓

De verhuizing van 101 Militaire Inlichtingendienst Compagnie nadert. Voor al onze contacten volgt hier onze nieuwe bereikbaarheid.

101 MIDCIE
m.i.v. 15 december 1993
Kazernecomplex Ede-Oost

Postadres:
MPC 13 D
Postbus 9012
6710 HC Ede

Bezoekadres:
Gebouw 88 (Simon Stevinkazerne)
Nieuwe Kazernelaan 10
6711 JC Ede

Telefoon:
MDTN: 678 - ...
PTT: 08380 - 8 ...

<u>Functionaris:</u>	<u>Naam:</u>	<u>Bureau:</u>	<u>Toestel:</u>
CC	maj Hakvoort	132	3050
PLV CC	kap van Harten - van der Have	132	3050
ADM	sma Veen	128	3055
FAX	--	128	3057
CSM	smi Foorthuis	129	3052
TICP	kap de Jong	140a	3053
ONDVR	ritm Wozniak	140b	3054
INFO	eint Coppoolse	139a	3056
TAP	vdg Wassen	78b	3051

Pas nadat PTT Telecom de bestaande telefoonaansluiting heeft aangepast zullen er meer toestelnummers ter beschikking komen. Naar verwachting is e.e.a. in april 1994 gerealiseerd.